

"Każdy wygrywa lub nici z interesu"
Stephen Covey

Gminny Program Rewitalizacji dla Gminy Opoczno

Dominika Kochanowska, Martyna Jedlińska

19 październik 2016 rok

Unia Europejska
Fundusz Spójności

*Projekt „Opracowanie Gminnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Opoczno”
jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach
Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2014–2020 oraz ze środków
budżetu państwa przyznanych w ramach konkursu dotacji na działania
wspierające gminy w zakresie przygotowania programów rewitalizacji
na terenie Województwa Łódzkiego.*

Unia Europejska
Fundusz Spójności

Rewitalizacja do 2013 roku:

Cegły, beton, asfalt, tynk (działania inwestycyjne w przestrzeni)

Rewitalizacja odNOWA od 2014 roku:

„Szyta na miarę” – ukierunkowana nie tylko na przeciwdziałanie wieloaspektowym zjawiskom kryzysowym na obszarach zdegradowanych, ale także na pobudzanie działalności gospodarczej i społecznej oraz poprawę jakości życia mieszkańców.

Unia Europejska
Fundusz Spójności

Rewitalizacja to nie...

Rewitalizacją **NIE** są... pojedyncze działania dotyczące modernizacji infrastruktury oraz remontu pojedynczych budynków lub obiektów położonych na obszarach zdegradowanych!!!

Unia Europejska
Fundusz Spójności

Rewitalizacja – co to takiego?

Słowo to pochodzi z języka łacińskiego **re + vita** - dosłownie oznacza przywrócenie do życia, ożywienie.

„**Rewitalizacja** stanowi proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych, prowadzony w sposób kompleksowy, poprzez zintegrowane działania na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni i gospodarki, skoncentrowane terytorialnie, prowadzone przez interesariuszy rewitalizacji na podstawie gminnego programu rewitalizacji.”

Art. 2 ust. 1. Ustawy z dnia 9 października 2015 roku o rewitalizacji
(Dz. U. z 2015 r. poz. 1777, z późn. zm.)

- Gmina przygotowuje, koordynuje i tworzy warunki do prowadzenia rewitalizacji,
- ALE... **Rewitalizacja prowadzona jest przez wielu interesariuszy.**

Unia Europejska
Fundusz Spójności

Cele rewitalizacji

GOSPODARCZE

- pobudzenie rozwoju gospodarczego jednostki poprzez powstawanie i rozwój małych, lokalnych firm oraz przyciąganie inwestorów zewnętrznych,
- spadek bezrobocia,
- wzrost dochodów podatkowych gminy.

SPOŁECZNE

- poprawa jakości życia mieszkańców,
- ograniczenie procesów negatywnej selekcji społecznej i wykluczenia społecznego,
- osiągnięcie wysokiego poziomu bezpieczeństwa publicznego,
- odbudowa więzi społecznych,
- poprawa sytuacji demograficznej.

ŚRODOWISKOWE

- polepszenie lub utrzymanie stanu środowiska przyrodniczego,
- powiększenie terenów zielonych,
- ograniczenie emisji zanieczyszczeń,
- ograniczenie zużycia nowych terenów niezainwestowanych dzięki wykorzystaniu terenów przemysłowych itp.
- ograniczanie ingerencji w środowisko naturalne – reurbanizacja.

PRZESTRZENNE

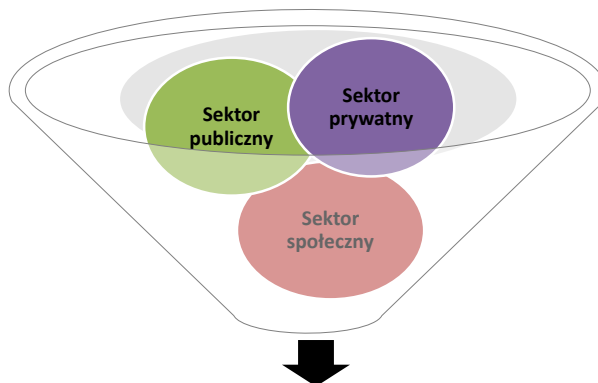
- integracja izolowanych wcześniej terenów oraz poprawa dostępności komunikacyjnej,
- poprawa lub utrzymanie ładu przestrzennego,
- kształtowanie krajobrazu JST,
- rozbudowa infrastruktury komunalnej, w tym transportowej.

Unia Europejska
Fundusz Spójności

Interesariusze procesu rewitalizacji

PARTNERSTWO

Unia Europejska
Fundusz Spójności

Interesariusze procesu rewitalizacji

PROGRAMOWANIE REWITALIZACJI – PARTNERSTWO INTERESARIUSZY

- katalog interesariuszy – szeroki i otwarty
- szczególne uwzględnienie mieszkańców obszaru rewitalizacji
- rewitalizacja „z ludźmi i dla ludzi”
- organizacje pozarządowe
- podmioty gospodarcze
- podmioty publiczne

Art. 2 ust 2. Ustawy o rewitalizacji:

Interesariuszami rewitalizacji są w szczególności:

- 1) mieszkańcy obszaru rewitalizacji oraz właściciele, użytkownicy wieczności nieruchomości i podmioty zarządzające nieruchomościami znajdującymi się na tym obszarze (...);
- 2) mieszkańcy gminy inni niż wymienieni w pkt 1;
- 3) podmioty prowadzące lub zamierzające prowadzić na obszarze gminy działalność gospodarczą;
- 4) podmioty prowadzące lub zamierzające prowadzić na obszarze gminy działalność społeczną, w tym organizacje pozarządowe i grupy nieformalne;
- 5) jednostki samorządu terytorialnego i ich jednostki organizacyjne;
- 6) organy władzy publicznej;
- 7) podmioty, inne niż wymienione w pkt 6, realizujące na obszarze rewitalizacji uprawnienia Skarbu Państwa.

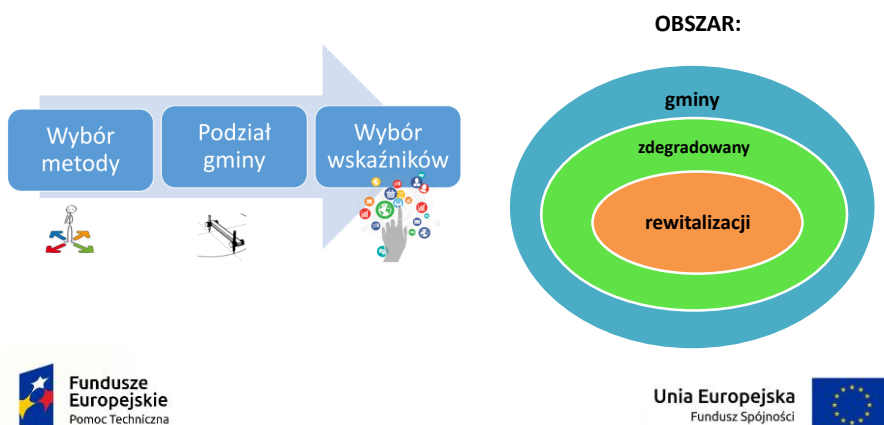

Unia Europejska
Fundusz Spójności

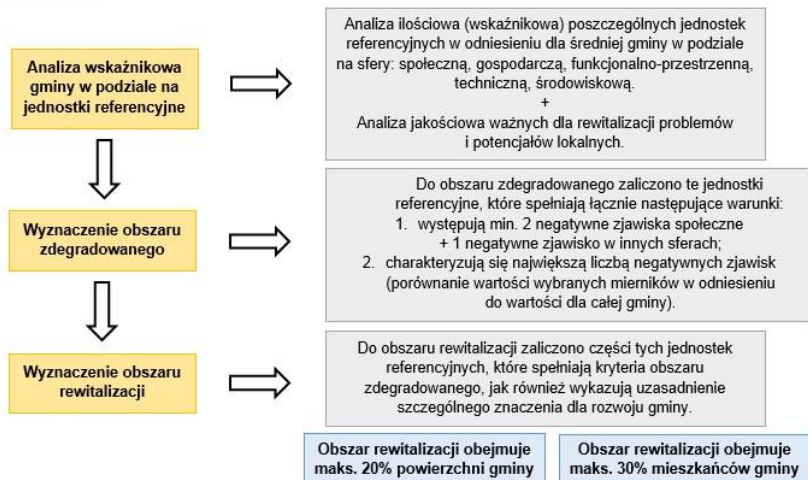

I ETAP PRAC

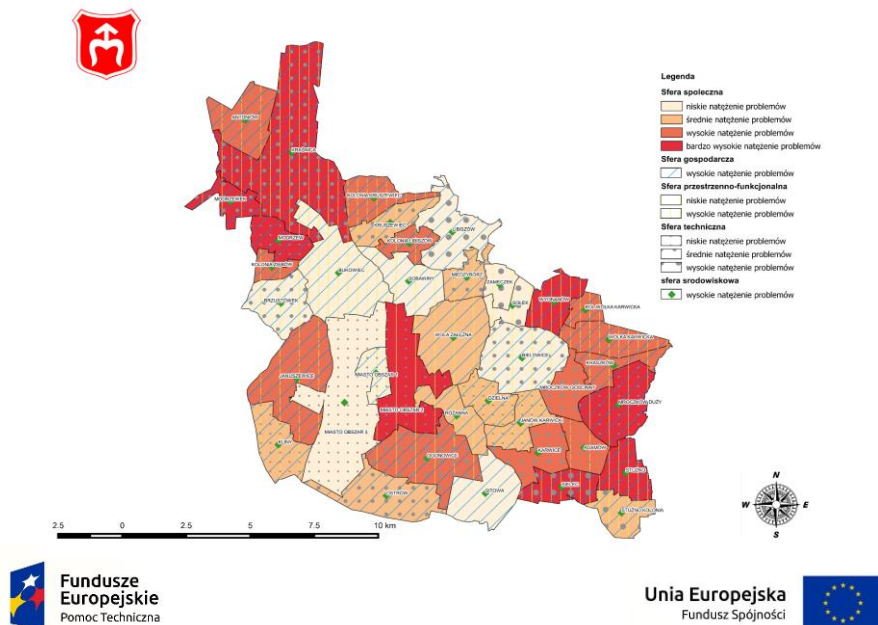
OPRACOWANIE DIAGNOZY NA POTRZEBY WYZNACZENIA OBSZARU ZDEGRADOWANEGO I OBSZARU

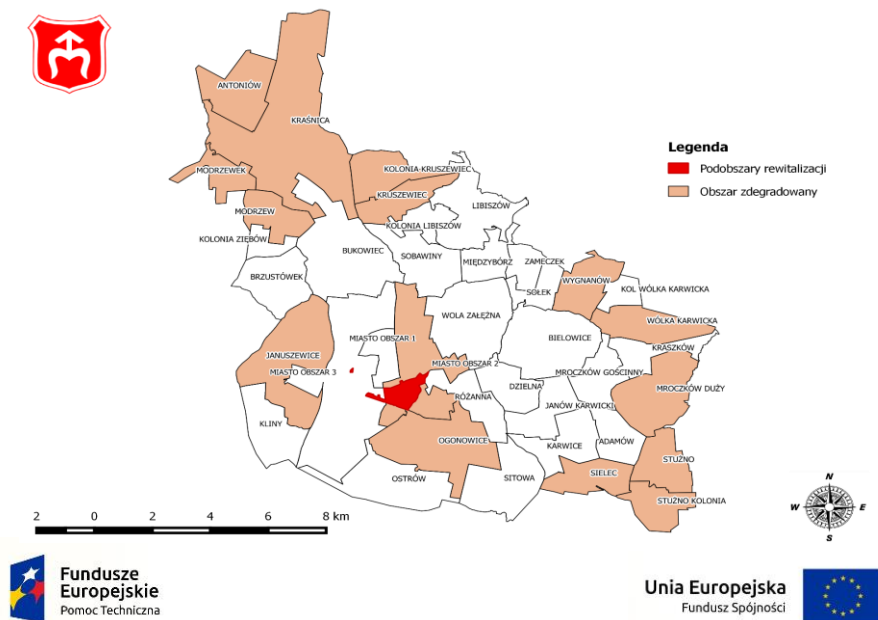
METODOLOGIA WYZNACZENIA OBSZARU ZDEGRADOWANEGO I OBSZARU REWITALIZACJI

Koncentracja negatywnych zjawisk w poszczególnych jednostkach referencyjnych – MAPA WYNIKOWA

OBSZAR ZDEGRADOWANY

II ETAP PRAC

OPRACOWANIE PROGRAMU REWITALIZACJI

Partycypacja społeczna i partnerstwo w rewitalizacji

Unia Europejska
Fundusz Spójności

Partycypacja dotyczy całego procesu rewitalizacji

– **MUSIMY UWZGLĘDNIĆ JĄ NA KAŻDYM ETAPIE**

OPRACOWANIE PROGRAMU REWITALIZACJI – 3 kroki

1. Delimitacja obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji
2. Pogłębiona diagnoza obszaru i opracowanie założeń PR
3. Konsultacje projektu PR

REALIZACJA PROGRAMU REWITALIZACJI – 2 kroki

1. Udział mieszkańców i partnerów we wdrażaniu PR i finansowaniu projektów
2. Monitoring i ewaluacja realizacji PR
(Komitet Rewitalizacji / Zespół ds. rewitalizacji)

Unia Europejska
Fundusz Spójności

Po co angażować interesariuszy?

lepiej rozpoznane potrzeby lokalne

- kreatywne pomysły – praca grupowa,
- większa efektywność wydatkowania środków publicznych,

wspólna odpowiedzialność

- zmniejszenie oporu na wprowadzanie zmian,
- wspólna hierarchia potrzeb i priorytetów,
- udział w realizacji – łączenie zasobów – redukcja kosztów publicznych,

większa trwałość

- integracja – między sobą i z miejscem zamieszkania,
- budowanie wspólnoty interesów (spotkanie się różnych interesów i punktów widzenia).

Unia Europejska
Fundusz Spójności

PROJEKTY REWITALIZACYJNE

- ✓ Zaplanowane w programie rewitalizacji,
- ✓ Ukierunkowane na realizację celów rewitalizacji lub logicznie powiązane z treścią i celami PR.

**Projekty/Przedsięwzięcia podstawowe (główne)
+ pozostałe (uzupełniające) przedsięwzięcia**

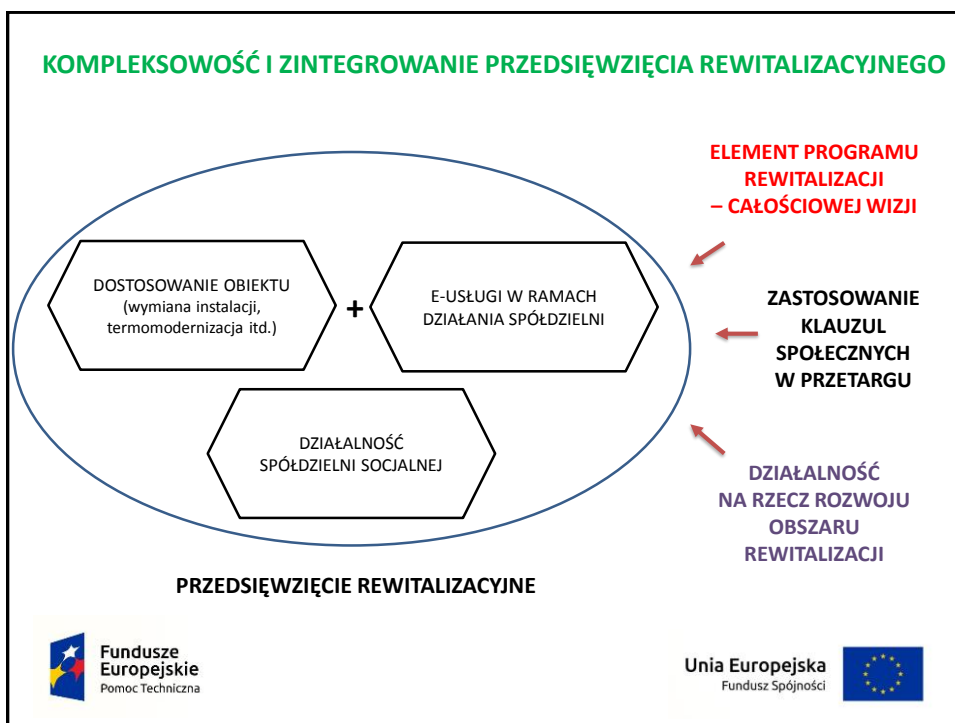
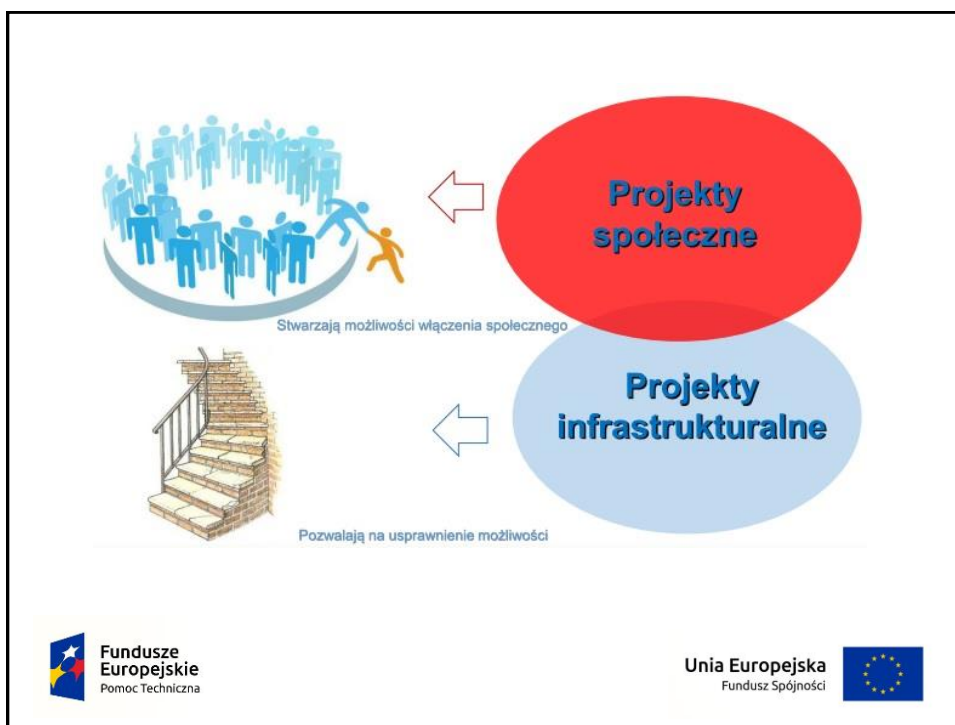
Projekty główne/podstawowe – **MUSZĄ ZAWIERAĆ:**

- nazwę przedsięwzięcia i podmioty go realizujące,
- prognozowane rezultaty,
- syntetyczny opis planowanych do podjęcia zadań i działań,
- lokalizację (miejsce przeprowadzenia danego projektu),
- szacowaną wartość projektu/przedsięwzięcia rewitalizacyjnego,
- sposób oceny (zmierzenia) efektów realizacji przedsięwzięć/projektów w odniesieniu do przyjętych celów programu;

Unia Europejska
Fundusz Spójności

PARTNERSTWO W PROCESIE REWITALIZACJI

- ✓ Przedsięwzięcia rewitalizacyjne w większości będą realizowane w różnorodnych partnerstwach, gdzie jednym z partnerów będzie gmina.
- ✓ Sens partnerstw jest nie tylko społeczno-gospodarczo-aktywizacyjny, ale także ekonomiczny: zaangażowanie środków partnerów (lub ich wkładu w innej formie) ma szansę bardzo znacznie podnieść potencjał procesu rewitalizacji.

Według różnych źródeł w miastach niemieckich na 1 Euro publicznych wydatków na rewitalizację, udało się zmobilizować od 2,5 do 8,0 Euro środków prywatnych (efekt dźwigni).

Unia Europejska
Fundusz Spójności

Jak budować partnerstwa na rzecz realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych?

Działania po stronie gminy:

- ✓ Identyfikacja kluczowych partnerów,
- ✓ Przygotowanie propozycji i informacji, zabezpieczenie środków, szkolenia pracowników i koordynatorów,
- ✓ Pozyskanie partnerów (np. kontakty bezpośrednie, zaproszenia, fiszki projektowe),
- ✓ Spotkania z partnerami z różnych sektorów,
- ✓ Wprowadzenie do GPR,
- ✓ Inicjacja partnerstw z udziałem gminy (z partnerami spoza sektora finansów publicznych – otwarty nabór),
- ✓ Inicjacja partnerstw bez udziału gminy (np. przedsiębiorcy – właściciele)
- ✓ Wprowadzające działania miękkie (np. zagospodarowanie przestrzeni publicznych we współpracy z mieszkańcami obszaru),
- ✓ Formalizacja partnerstw (np. podpisanie umowy partnerskiej).

Unia Europejska
Fundusz Spójności

PROJEKTY PARTNERSKIE – USTAWA WDROŻENIOWA

Art. 33. 1. W celu wspólnej realizacji projektu, w zakresie określonym przez instytucję zarządzającą krajowym programem operacyjnym albo instytucję zarządzającą regionalnym programem operacyjnym, może zostać utworzone **partnerstwo**

przez podmioty wnoszące do projektu zasoby ludzkie, organizacyjne, techniczne lub finansowe, realizujące wspólnie projekt, zwany dalej „projektem partnerskim”, na warunkach określonych w porozumieniu albo umowie o partnerstwie.

[...]

7. Stroną porozumienia oraz umowy o partnerstwie nie może być podmiot wykluczony z możliwości otrzymania dofinansowania.

Źródło: Ustawa o zasadach realizacji programów w zakresie polityki spójności finansowanych w perspektywie finansowej 2014–2020 (Dz.U. z 2016 r. poz. 217)

Unia Europejska
Fundusz Spójności

PROJEKTY PARTNERSKIE – procedura wyboru partnera

Podmiot, o którym mowa w art. 3 ust. 1 ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r.

– Prawo zamówień publicznych (Dz. U. z 2015 r. poz. 2164), dokonując wyboru partnerów spoza sektora finansów publicznych jest obowiązany w szczególności do:

- 1) ogłoszenia otwartego naboru partnerów na swojej stronie internetowej wraz ze wskazaniem co najmniej 21-dniowego terminu na zgłaszanie się partnerów;
- 2) uwzględnienia przy wyborze partnerów: zgodności działania potencjalnego partnera z celami partnerstwa, deklarowanego wkładu potencjalnego partnera w realizację celu partnerstwa, doświadczenia w realizacji projektów o podobnym charakterze;
- 3) podania do publicznej wiadomości na swojej stronie internetowej informacji o podmiotach wybranych do pełnienia funkcji partnera.

UWAGA: Wybór partnerów spoza sektora finansów publicznych jest dokonywany przed złożeniem wniosku o dofinansowanie projektu partnerskiego.

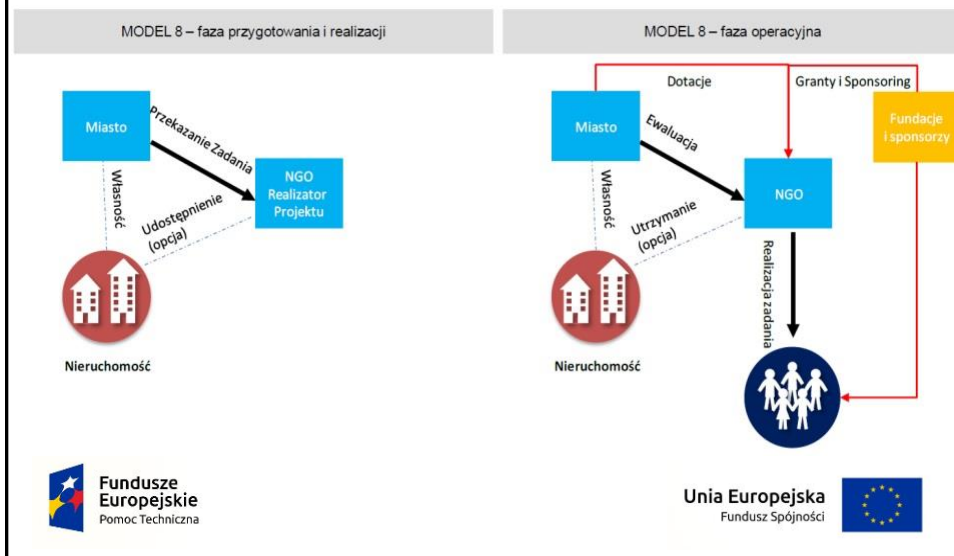

Unia Europejska
Fundusz Spójności

MODEL PARTNERSTWA

Rewitalizacja w partnerstwie z organizacją pozarządową

MODEL PARTNERSTWA

Rewitalizacja w partnerstwie z organizacją pozarządową

- 1) Gmina powierza wykonanie określonych zadań publicznych na zasadzie umowy wieloletniej (kontraktu).
- 2) W przypadku występowania w modelu Operatora Projektu, adresatami będą także nieformalne grupy mieszkańców, które będą bezpośrednio angażowane przez Operatora do realizacji projektów.
- 3) Docelowymi adresatami modelu będą także przedstawiciele społeczności lokalnej, indywidualni przedsiębiorcy, osoby wymagające wsparcia i osoby aktywne, które zostaną włączone w proces wykonywania tych zadań przez Operatora.

ŁÓDZKI PROGRAM ANIMACYJNY – PRZYKŁAD TWORZENIA PODSTAW PARTNERSTWA

Animacja społeczna to niejako „ożywianie” osób, które pozostawały do tej pory niejako uśpione, we wspólnym działaniu.

- ✓ zidentyfikowaniu lokalnych zasobów aktywności ludzkiej – różnych podmiotów prowadzących lub chcących prowadzić działania na obszarze Strefy Wielkomiejskiej Łodzi,
- ✓ zorganizowaniu sieci współpracy tych podmiotów;
- ✓ wsparciu ich działań poprzez rozbudowany program niewielkich, bardzo prostych mikro-grantów (regranting);
- ✓ stworzeniu wraz z nimi spójnego, wieloletniego programu animacji społecznej dla obszaru rewitalizacji.

Szczegółowe informacje, wzory dokumentów dostępne pod adresem:
<http://centrumwiedzy.org/programy-spoeczne/animacyjny/>

Unia Europejska
Fundusz Spójności

Rewitalizacja – priorytetem na lata 2014-2020

Jednym z najważniejszych zadań finansowanych ze środków UE na lata 2014–2020 jest **KOMPLEKSOWA REWITALIZACJA** ukierunkowana na rozwiązywanie problemów społecznych – na związane z nią projekty zarezerwowano **ok. 25-26 mld zł.**

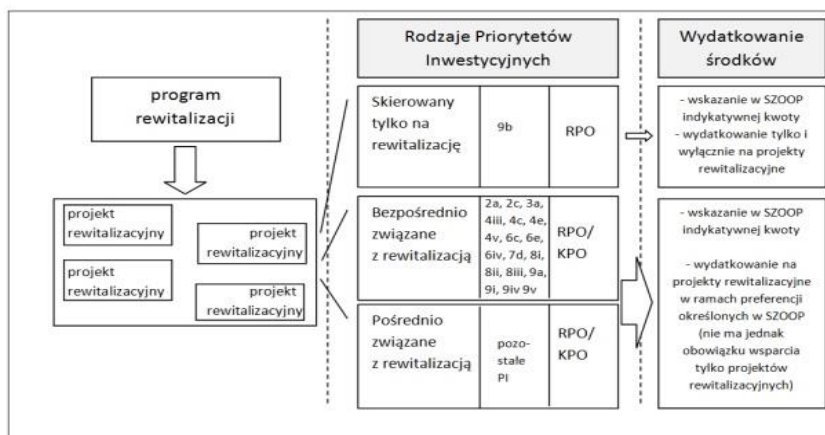
Głównym źródłem finansowania projektów rewitalizacyjnych z funduszy UE są środki **Regionalnych Programów Operacyjnych** (EFS i EFRR). Dodatkowym, komplementarnym źródłem ich finansowania są środki **Krajowych Programów Operacyjnych** (EFS, EFRR, FS).

Unia Europejska
Fundusz Spójności

Schemat powiązania projektów rewitalizacyjnych z rodzajami priorytetów inwestycyjnych

Bezpośrednio związane z rewitalizacją:

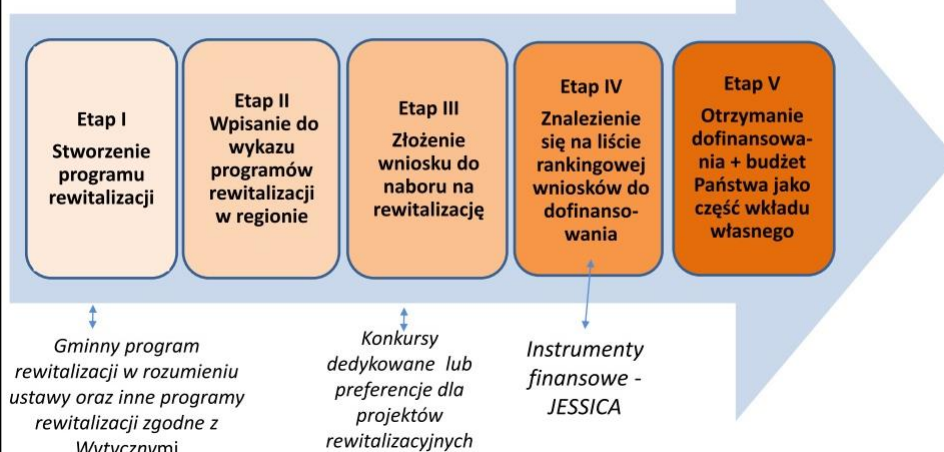
- 1) **Dodatkowe punkty/Profilowanie w kryteriach** wyboru projektów,
- 2) **Dedykowane konkursy** dot. projektów realizowanych na obszarach objętych PR,
- 3) **Wyższy poziom dofinansowania** dla projektów rewitalizacyjnych.

Unia Europejska
Fundusz Spójności

Szukamy źródeł – dofinansowanie unijne:

Unia Europejska
Fundusz Spójności

ALOKACJA FINANSOWA NA REWITALIZACJĘ

Działanie 6.3: 178 485 543 mln EURO

= ok. 770 mln złotych

Poddziałanie 6.3.2: 45 038 163 euro

= ok. 195 mln złotych)

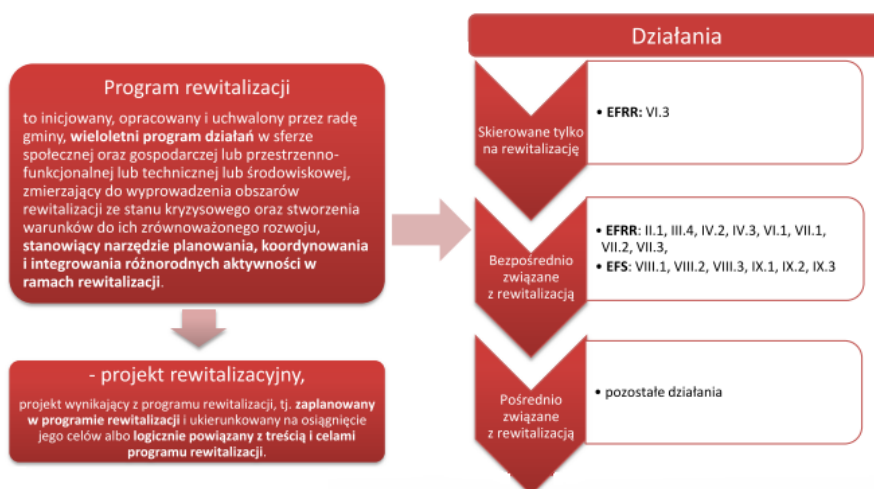
Regionalny Program Operacyjny Województwa Łódzkiego na lata 2014–2020

Unia Europejska
Fundusz Spójności

POWIĄZANIE PROJEKTÓW REWITALIZACYJNYCH Z DZIAŁANAMI Z SZOOP DLA RPO WŁ 2014–2020

Unia Europejska
Fundusz Spójności

PREFERENCJE DLA PROJEKTÓW REWITALIZACYJNYCH

Dodatkowe punkty za wykonanie projektu z programu rewitalizacji

- III.1 Niskoemisyjny transport miejski
- III.4 Transport kolejowy
- IV.2 Termomodernizacja budynków
- IV.3 Ochrona powietrza
- V.3 Gospodarka wodno-kanalizacyjna
- VI.1 Dziedzictwo kulturowe i infrastruktura kultury
- VI.2 Rozwój gospodarki turystycznej
- VII.1 Technologie informacyjno-komunikacyjne
- VII.3 Infrastruktura opieki społecznej
- VII.4 Edukacja

Unia Europejska
Fundusz Spójności

Oś priorytetowa 6. Rewitalizacja i potencjał endogeniczny regionu

Działanie 6.3 Rewitalizacja i rozwój potencjału społeczno-gospodarczego Poddziałanie 6.3.2 Rewitalizacja i rozwój potencjału społeczno-gospodarczego

Cel szczegółowy działania to: przywrócenie lub nadanie funkcji społecznych i gospodarczych na terenach zdegradowanych.

Aby osiągnąć założony cel, w działaniu wspierane będą kompleksowe projekty składające się z przedsięwzięć odnoszących się łącznie do **SFERY**:

1. **MATERIALNO-PRZESTRZENNEJ** - modernizacja budynków oraz przestrzeni publicznej i infrastruktury technicznej.
2. **SPOŁECZNEJ** - rozwiązanie problemów społecznych takich jak bezrobocie, wykluczenie społeczne, niski poziom kapitału ludzkiego.
3. **GOSPODARCZEJ** - tworzenie warunków do rozwoju przedsiębiorczości.
4. **ŚRODOWISKOWEJ** - działania zwiększające efektywność energetyczną i służące wykorzystaniu terenów zdegradowanych.

Unia Europejska
Fundusz Spójności

REWITALIZACJA W SZOOP RPO WŁ 2014–2020

Poddziałanie 6.3.2 Rewitalizacja i rozwój potencjału społeczno-gospodarczego

Typy projektów:

1. Prace konserwatorskie, restauratorskie, roboty budowlane (co do zasady z wyłączeniem budowy nowych budynków w określonym miejscu) prowadzące do przywrócenia lub nadania obiektom nowych funkcji, wraz z możliwością zakupu sprzętu i wyposażenia niezbędnego do realizacji celu projektu,
2. Zagospodarowanie przestrzeni publicznej funkcjonalnie powiązanej z obiektami poddawanych rewitalizacji, w tym tworzenie lub modernizacja miejsc rekreacji i terenów zielonych (obejmująca również obiekty małej architektury),
3. Przebudowa, prace konserwatorsko-restauratorskie, remont części wspólnych wielorodzinnych budynków mieszkalnych.

KONIECZNOŚĆ dostosowania infrastruktury i wyposażenia do potrzeb osób niepełnosprawnych.

Projekty powinny wykazywać komplementarność z inwestycjami w ramach EFS.

Unia Europejska
Fundusz Spójności

REWITALIZACJA W SZOOP RPO WŁ 2014–2020

Jako **komponent projektu** mogą być realizowane następujące typy działań:

- 1) termomodernizacja budynku (w przypadku wielorodzinnych budynków mieszkalnych w odniesieniu do części wspólnych budynku),
- 2) instalacja monitoringu lub oświetlenia w celu podniesienia poziomu bezpieczeństwa publicznego,
- 3) budowa, przebudowa, rozbudowa drogi lokalnej (gminnej, powiatowej) wraz z infrastrukturą towarzyszącą,
- 4) budowa, przebudowa, podłączenie do infrastruktury sieciowej na obszarze objętym projektem w celu zapewnienia dostępu obiektów i terenów rewitalizowanych do podstawowych usług komunalnych,
- 5) inwestycje w zakresie kultury: wsparciem objęte będą prace konserwatorskie, restauratorskie, roboty budowlane przy zabytkach nieruchomych (wpisanych do rejestru zabytków lub ewidencji gminnej), pełniących funkcje kulturalne lub mających je pełnić w wyniku projektu, wraz ze znajdującymi się w nich zabytkami ruchomymi.

Unia Europejska
Fundusz Spójności

REWITALIZACJA W SZOOP RPO WŁ 2014–2020

LIMITY I OGRANICZENIA W REALIZACJI PROJEKTÓW

1. **Projekty z komponentem kulturalnym** – element kulturalny nie może przekroczyć 2 mln EURO kosztów kwalifikowalnych projektu.
2. **Wydatki na zabytki ruchome w rewitalizowanych obiektach** – nie więcej niż 10% kosztów kwalifikowalnych.
3. **Inwestycje w zakresie infrastruktury drogowej** – do wysokości max. 20% kosztów kwalifikowalnych oraz gdy przyczyniać się będą do fizycznej, gospodarczej i społecznej rewitalizacji i regeneracji obszarów jako element PR.
4. **Wniesienie wkładu niepieniężnego** do wysokości 10% wydatków kwalifikowalnych.
5. **Wydatki zw. z przygotowaniem projektu** będą kwalifikowalne do wysokości 3,5% kosztów kwalifikowalnych.

Unia Europejska
Fundusz Spójności

REWITALIZACJA W SZOOP RPO WŁ 2014–2020

6. **Wydatki bezpośrednie zw. z zarządzaniem projektem i jego obsługą** – łącznie max. 5% kosztów kwalifikowalnych projektu, miesięcznie łącznie max. 20 tys. zł - kwota traktowana jako średnia miesięczna z całego okresu realizacji projektu, który liczy się od dnia złożenia wniosku o dofinansowanie do dnia rzeczowego zakończenia projektu.
7. **Wydatki zw. z zakupem nieruchomości niezabudowanej lub zabudowanej** – do 10% kosztów kwalifikowalnych projektu.
8. **Co do zasady działanie nie obejmuje projektów polegających na budowie obiektów od podstaw.**
9. **Odbudowa obiektu na cele kulturalne** może dotyczyć jedynie zabytków wpisanych do rejestru zabytków lub ewidencji gminnej – max. 30% kubatury stanu docelowego odbudowywanego budynku.

Unia Europejska
Fundusz Spójności

BENEFICJENCI:

1. jednostki samorządu terytorialnego, związki, stowarzyszenia JST,
2. jedn. organizacyjne JST i jedn. sektora finansów publicznych posiadające os. prawną,
3. organy adm. rządowej oraz ich jedn. podległe,
4. organizacje pozarządowe,
5. kościoły, zw. wyznaniowe oraz ich os. prawne,
6. instytucje kultury,
7. spółdzielnie i wspólnoty mieszkaniowe, TBS,
8. LGD,
9. szkoły wyższe,
10. jednostki naukowe,
11. przedsiębiorcy.

Max. % poziom dofinansowania
– **85% kosztów kwalifikowalnych**

Przedkładane projekty muszą wynikać z **Programów Rewitalizacji** oraz powinny mieć charakter kompleksowy i zintegrowany. Projekty realizowane przez LGD muszą być spójne z założeniami **Lokalnych Strategii Rozwoju**.

Unia Europejska
Fundusz Spójności

